

SÅ JAGAR VARGEN

Vargar i Sverige lever huvudsakligen i slutna skogsmarker och jagar oftast under kvällar och nätter. Därför är direkta observationer av vargar som jagar älg och rådjur sällsynta. Omfattande spårningar av varg på snö har dock visat sig ge en god inblick i hur vargar jagar.

TILL SKILLNAD FRÅN lodjur, som är smygjägare och som bygger sin strategi på att överraska sina byten, har vargen en så kallad förföljande jaktstrategi. Denna går ut på att uppsöka och förfölja bytesdjuret i hög fart för att så snabbt som möjligt komma ifatt och nedlägga det.

Eftersom vargar många gånger lever på bytesdjur som är betydligt större än de själva, till exempel

älg, kräver detta ofta upprepade attacker under förföljandet.

Men hur ofta lyckas älgar och rådjur undkomma vargarnas attacker? Hur vanligt är det att de endast blir skadade?

Hur långa sträckor förföljer vargarna sitt byte innan de lyckas döda det eller ger upp?

Inom vargforskningsprojektet Skandulv vid Grimsö forskningsstation, SLU, har vi sammanställt

”Vargarnas längsta lyckade jakt på älg varade i 1,7 kilometer innan vargarna till slut lyckades döda älgen. Den längsta jakten på rådjur med dödlig utgång var 2,3 kilometer lång.”

FOTO: CAMILLA WIKENROS

Älgens ålder har stor betydelse för jaktförloppet. Samtliga älgar som dödades vid den första kontakten med vargarna var kalvar. För att vargarna skulle lyckas döda vuxna djur krävdes upprepade attacker.

kortare med ökande snödjup. En förändring i snödjup från 10 till 40 centimeter medförde i medeltal en halvering av jaktsträckans längd.

Om vi tittar på enskilda fall förekom både extremt korta och extremt långa jakter. Vi hade flera fall när både älg och rådjur dödats direkt i legan utan någon flykt alls, men vi hade också några mycket långa jaktsträckor.

Vargarnas längsta lyckade jakt på älg varade i 1,7 kilometer innan vargarna till slut lyckades döda älgen.

Långa jakter

Den längsta jakten på rådjur med dödlig utgång var 2,3 kilometer lång. De längsta misslyckade jaktarna varade i 5 kilometer för älg och 13,7 kilometer för rådjur.

Sådana långa jakter var dock relativt ovanliga, hela 90 procent av alla jakter på älg och 69 procent av jakterna på rådjur var kortare än 400 meter.

De längre jaktsträckorna på rå-

djur jämfört med älg beror antagligen på att rådjur är snabbare än älg, men också mer vaksamma mot rovdjur och därmed får en tidigare start än en attackerad älg.

Ytterligare ett skäl till de längre jaktsträckorna på rådjur kan vara att vargen finner det mer lönt att fortsätta jakten, även om den ligger efter i början. Det kanske helt enkelt är lättare att matta ut ett rådjur än en älg, särskilt på snötäckt mark.

Vargarna lyckades ungefär lika ofta i sina jaktförsök på både älg och rådjur. Älg dödades i 43 procent av alla försök medan jakterna på rådjur var framgångsrika i 47 procent.

Många av dessa jakter innefattade mer än ett bytesdjur, i enskilda jakter fann vi spår av upp till fyra flyende bytesdjur. I alla jakter utom en dödades dock bara en individ. Undantaget var en jakt där två rådjur dödades samtidigt.

Om man istället räknade jaktframgången per jagad bytesindi-

vid så var även den ungefär lika för bägge bytesdjuren, 26 procent av de förföljda älgarna dödades och 22 procent av rådjuren.

En mer detaljerad rekonstruktion av händelseförloppet kunde göras vid 40 jakter på totalt 66 älgar (se grafik på föregående sida).

Gjorde motstånd

Vid två jakter på fyra älgar (6 procent) framgick av spåren att älgarna hade stannat och gjort motstånd (konfronterat) mot de angripande vargarna. Två älgar stannade direkt medan de andra två (ko med kalv) stannade och konfronterade vargarna efter att ha blivit jagade i en kilometer. Under båda dessa jakter klarade sig alla de fyra inblandade älgarna.

38 älgar (57 procent) flydde och klarade sig helt oskadda. Av de resterande 24 attackerade älgarna klarade sig sju (11 procent) men där visade spårningarna att vargarna hade varit i fysisk kontakt med älgarna. Språnglöpan innehöll

Även vargar skadas

Studien visar att vargarna ofta misslyckas i sina jaktförsök, men att dessa ibland leder till att älgar skadas mer eller mindre svårt. Detta stämmer även med rapporter från jägare som jagar i olika vargrevir där man ibland skjuter älgar som har gamla skador som sannolikt är orsakade av angrepp från rovdjur.

Man ska också komma ihåg att det inte bara är bytesdjuren som skadas. Gamla utläkta frakturer på revben, extremitetsben och käkben liksom avslagna tänder är vanliga bifynd vid obduktion av vargar. Vi har även ett par döda vargar där älgsparkar varit den mest sannolika dödsorsaken.

rester av pälshår, skinnbitar och/eller blod från älg i fem fall. I två fall hade älgarna även dragits omkull av vargarna vid ett eller flera tillfällen under jakten.

Upprepade attacker

För de 17 älgar (26 procent) som slutligen dödades tog vargarna två direkt i legan, vilka utgjordes av en ko och en kalv.

Älgarnas ålder hade stor betydelse för jaktförloppet. Samtliga nio älgar som dödades vid den första kontakten med vargarna var kalvar.

För att vargarna skulle lyckas döda vuxna djur krävdes upprepade attacker. Sex älgar dog efter upprepade attacker. Vid hälften av dessa upprepade attacker hade vargarna även dragit omkull älgen en eller flera gånger innan de lyckades döda den.

Av totalt 14 jakter på rådjur som kunde detaljstuderas undkom rådjuret utan att ha haft närkontakt med vargarna i åtta fall. Resterande rådjur dödades. Ett rådjur togs direkt i legan medan fyra dödades vid första kontakten.

Endast ett av de sex dödade rådjuren krävde upprepade attacker innan vargarna lyckades döda det.

Var tionde älg skadas av varg

Vi klassificerade bytesdjuren som skadade då vargarnas jakt hade misslyckats men vi hade hittat pälshår, skinnbitar och/eller blod i spåren eller att vargarna dragit omkull bytesdjuret. Av alla älgar som vargarna jagat (66 stycken)

registrerade vi 7 (11 procent) sådana fall. Till exempel hade en älg överlevt trots att den dragits omkull sex gånger under en jakt som varade i fem kilometer.

Även om dessa älgar överlevde den första vargattacken vet vi inte hur svårt skadade dessa blev eller om vargarna vid ett senare tillfälle återkom för att fortsätta attacken.

I ett flertal forskningsprojekt på varg och älg i USA har man kunnat konstatera att vargar som misslyckats vid den första attacken ofta stannar i närheten av skadade älgar och återkommer med upprepade attacker på dessa, ofta med dödlig utgång. I vår studie hade vi inte möjlighet att kontrollera detta.

Berömd studie

De flesta älgar som lyckades undkomma oskadda från angripande vargar gjorde detta genom att omedelbart fly (90 procent). Resterande älgar konfronterade antingen vargarna direkt (5 procent) eller flydde först men stannade och konfronterade vargarna efter en tid (5 procent).

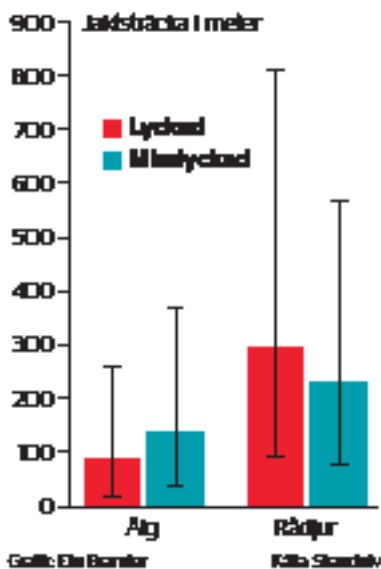
I en berömd studie av vargars jaktframgång på älg på den lilla ön Isle Royale i Lake Superior, USA, visade det sig att 40 procent av de attackerade älgarna gjorde motstånd genom att stanna och konfrontera vargarna.

Troligen är detta försvarsbeteende hos älg mera utvecklat i områden där älg och varg har levt sida vid sida under lång tid och där vargar utgör den huvudsakliga dödsfaktorn för älg. ■

Så långt jagar vargen

Figuren visar vargarnas jaktsträckor (medelvärde och spridningsmått) under 202 lyckade och misslyckade jakter på älg och rådjur.

Två vargar som attackerar en vuxen älg på Isle Royale, Michigan, USA.

Många har hjälpt till

Ett stort tack till alla personer som har varit behjälpliga med att samla in data från spårningar: Å. Aronson, M. Rapp, B. Broman, B. Dahlen, J. Dahlen, H-E. Eriksson, G. Jansson, J. Johansson, K. Johansson, M. Johansson, P. Johansson, T. Mellgren, S. Nordgren, D. Palm, H. Rönning, M. Sandström, O. K. Steinset, T. Holm Strömseth, A. Ståhl och R. Wiklund.